

УДК: 633.114 :631.6 :631.8 (477.7)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Коковіхін С.В. д. с.-г. н., професор

Гречишкіна Т.А. аспірант

e-mail: grechishkina2412@meta.ua

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Постановка проблеми. Велике продовольче значення має пшениця озима. Вона виступає в ролі головного продовольчого компоненту харчування нашого народу. Від пшениці залежить продовольча безпека та експортний потенціал держави. Крім того, ця культура користується постійним попитом на внутрішньому та зовнішньому ринках, а це дає можливість відшкодувати виробничі витрати та отримати гарантовані прибутки на рівні господарств з різним економічно-господарським потенціалом.

В сучасних системах землеробства ефективність застосування добрив внаслідок багатьох чинників знизилася, що ставить перед аграрною наукою нові задачі щодо покращення систем удобрення та захисту рослин за допомогою забезпечення максимальної економічної ефективності та екологічної безпеки при використанні хімічних і біологічних засобів захисту рослин при вирощуванні різних сортів пшениці озимої в умовах Південного Степу України. Зниження продуктивності та якості продукції, погіршують економічну ефективність зерновиробництва.

Недостатньо вивченими є питання ефективності застосування комплексних добрив за різних схем захисту рослин при вирощуванні різних сортів пшениці озимої.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для підвищення врожайності пшениці озимої велике значення має науково обґрунтований добір сортів з урахуванням їх вимог до конкретних ґрунтово-кліматичних та господарсько-економічних умов. Для південно-східних регіонів України необхідно використовувати сорти посухостійкого типу, а для західних (з достатнім рівнем природного зволоження) – стійкі проти вилягання, випрівання та ураження грибними хворобами.

Сорт великою мірою визначає рівень урожайності, якість зерна та ефективність виробництва. Питома вага сорту у підвищенні врожаю за останні роки становить 45-50%. Підвищення врожайності пшениці озимої в Україні відбувалось зі змінами одних сортів іншими, більш урожайними, стійкими до хвороб та вилягання.

Зменшення висоти стебла високоврожайних сортів пшениці є одним з основних напрямів сучасної вітчизняної селекції. Це зумовлено не лише потребою підвищення стійкості рослин проти вилягання, а й тенденцією

збільшення врожаїв зерна за рахунок підвищення виходу соломи з одиниці посівної площі. Досить високі врожаї нових інтенсивних сортів пшениці можна отримувати при загущеному стеблостой, збільшенні кількості зерен у колосках, а також при підвищенні вмісту білка в зерні.

Науково доведено, що значну роль у вирішенні проблеми реалізації природного потенціалу сортів має відігравати еколого-адаптивний підхід до добору сортів для певних агрокліматичних зон, підзон, мікрозон і господарств з різною спеціалізацією й ресурсними можливостями, оскільки нові сорти нерідко потрапляють у не відповідні умови та їхній генетичний потенціал реалізується недостатньо.

Для вирощування пшениці озимої в умовах підзони Південного Степу використовують передусім сильні, а також цінні сорти, що відрізняються високою потенційною врожайністю, чутливістю до добрив і змін агротехніки, комплексною стійкістю до шкідливих факторів (перезимівля, посуха, вилягання, хвороби, що дають сильне або цінне за якістю зерно).

Для одержання запланованого врожаю зерна пшениці озимої необхідно удосконалити науково обґрунтовану систему удобрення. Для формування врожаю зерна на рівні 1 т/га необхідно витратити: 28-37 кг азоту; 11-13 кг фосфору; 20-27 кг калію; 5 кг кальцію; 4 кг магнію; 3,5 кг сірки; 5 г бору; 8,5 г міді; 270 г заліза; 82 г марганцю; 60 г цинку; 0,7 г молібдену. Слід зазначити, що чим більший урожай і вища доза мінеральних добрив, тим більшим буде винос поживних речовин з одиниці посівної площі. Не оптимальне співвідношення азоту, фосфору й калію призводить до зменшення продуктивності рослин, поширенню збудників хвороб, зниженню якості зерна, погіршенню економічних показників тощо.

Також важливим питанням сучасної системи землеробства є вирішення питань захисту рослин. Зокрема, потребує вирішення питання доцільності, економічної ефективності та екологічної безпеки використання хімічних і біологічних засобів захисту рослин при вирощуванні пшениці озимої в умовах Південного Степу України.

Висновки. Таким чином, актуальною проблемою на теперішній час є підвищення продуктивності пшениці озимої та забезпечення зростаючих потреб в якісному насінні за рахунок підбору сортового складу та застосування науково обґрунтованої системи удобрення за різних схем захисту рослин. Вирішення наукових і практичних задач оптимізації технології вирощування пшениці озимої в умовах півдня України потребує проведення відповідних досліджень з цього напрямку. Важливими для аграрної науки й практики є відпрацювання сортових технологій з оптимізацією системи удобрення та захисту рослин, які б забезпечували максимальну окупність мінеральних добрив, пестицидів і біопрепаратів, а також мали економічні та екологічні переваги порівняно з існуючими аналогами.